

בית משפט השלום בראשון לציון

ע"נ 16-07-15377 ד.כ. ואח' נ' קצין התגמולים-משרד הביטחון-אגף השיקום

בפני
כבוד השופט ד"ר גיא שני – אב"ד
ד"ר חנינא קכל – חבר
עו"ד נחמיה גורל – חבר

המעוררים
1. ד.כ.
2. ב.כ.

נגד

המשיב
קצין התגמולים-משרד הביטחון-אגף השיקום

פסק דין

1. לפנינו ערעור על החלטה של המשיב מיום 8.6.2016, שבה נדחתה בקשתו של המערער 1 לקבלת תגמול פרישה מוקדמת לפי הוראת סעיף 77 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 (להלן: **חוק הנכים**).
2. המערער, יליד שנת 1964, התגייס לצה"ל בשנת 1986, ובתום שירות החובה המשיך בשירות קבע. למרבה הצער, ביום 22.11.1996 ספג המערער זרם חשמל במסגרת השירות ושקע בתרדמת, אשר ממנה לא הקיץ עד היום. עקב פציעתו שוחרר המערער מן השירות בשנת 1997, והוא הוכר על-ידי המשיב לפי חוק הנכים. וועדה רפואית העמידה את נכותו של המערער על שיעור של 100%+ (דרגת נכות מיוחדת).
3. המערער 2, רעייתו של המערער, מונתה בשנת 1998 כאפוטרופוס על רכושו של החסוי.
4. ביום 15.4.2015 – לאחר שמלאו למערער 50 שנים – הגישו המערערים בקשה לקבלת תגמול פרישה מוקדמת לפי הוראת סעיף 77 לחוק הנכים, הקובעת בזו הלשון:

תוספת מיוחדת עקב פרישה מוקדמת

77. נכה בן 50 שנים או יותר, שנתקיימו בו הוראות סעיף 77 ואשר פרש כליל מעבודתו או ממשלח ידו, ורופא שמינה שר הביטחון קבע באישור קצין התגמולים, שאינו מסוגל לעבוד בעבודה כלשהי או לעסוק במשלח יד כלשהו, תשולם לו תוספת לתגמוליו בהתאם לגילו, שלא תעלה על 119.1% מן המשכורת המשולמת לעובד המדינה שדרגת משכורתו היא 17 של הדירוג המנהלי, והכל בשיעורים ובאופן שייקבעו בתקנות, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

5. הבקשה נדחתה. בהחלטתו מיום 8.6.2016 קבע המשיב כי המערער פרש משירות קבע בשנת 1998, בעת שהיה בן 34 שנים, ואילו תגמול פרישה מוקדמת נועד לסייע "לנכים אשר איבדו את כושר

בית משפט השלום בראשון לציון

ע"נ 16-07-15377 ד.כ. ואח' נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

עבודתם לצמיתות ופרשו מעבודתם בגיל 50 ואילך (טרם הגיעם לגיל הפנסיה, בשל נסיבות רפואיות הקשורות לנכותם המוכרת), בכדי לפצות על אובדן הזכויות הפנסיוניות". המערער, כך צוין בהחלטה, אינו מקיים את התנאי בדבר פרישה בגיל 50 ואילך, ועל כן אינו זכאי לתגמול המבוקש. בשולי החלטתו הוסיף המשיב כי לאור הנימוק האמור, "לא נערכה בדיקה כלכלית שאף היא מהווה תנאי מהתנאים לאישור התגמול".

6. על החלטה זו נסב הערעור שלפנינו. הסוגיה המועלית בערעור תחומה ממוקדת: האם הזכאות לתגמול פרישה מוקדמת, לפי הוראת סעיף 77 לחוק הנכים, לעולם מותנית בכך שהנכה פרש מעבודה לאחר שחצה את גיל 50 שנים, כפי שטוען המשיב, או שמא גם מי שפרש לפני גיל 50 עשוי לבוא בגדרי הסעיף, כפי שטוענים המערערים. מדובר במחלוקת משפטית, ועל כן הוסכם כי הצדדים יגישו סיכומים בכתב ללא קיום ישיבת הוכחות. וכך היה.

7. לאחר עיון בטענות הצדדים באנו לכלל מסקנה, כי בנסיבות המיוחדות של המקרה יש לאמץ את עמדתם של המערערים.

8. כידוע, פרשנותו של דבר חקיקה שואבת מלשון החוק ומתכליתו. עיון בהוראת סעיף 77 לחוק הנכים מלמד כי לא נקבע בה, על כל פנים לא בלשון מפורשת, שפרישתו של הנכה מעבודה צריך שתהא לאחר גיל 50 שנים. נקרא ונראה: הזכאות לתגמול מוקנית ל"נכה בן 50 שנים או יותר", אשר נתקיימו בו הוראות סעיף 77 (קרי: דרגת נכותו אינה פחותה מ-50%), ואשר פרש כליל מעבודתו ורופא מטעם משרד הביטחון קבע שאינו מסוגל לעבודה כלשהי. הנה כי כן, רק נכה מעל גיל 50 עשוי להיות זכאי לתגמול פרישה מוקדמת (מועד הזכאות), אך לא נכתב כי פרישתו חייב שתהא לאחר גיל 50 (מועד הפרישה).

9. כאמור, לשונו של החוק מתפרשת על-פי תכליתו. בענייננו, ניתן להתייחס הן לתכלית הכללית של חוק הנכים הן לתכלית הספציפית של הוראת סעיף 77. על התכלית הכללית דיברו גדולים וטובים, ואנו נסתפק בציטוט אחד, הטומן בחובו את התורה כולה: "אשר לחוקי הנכים – ובהם חוק התגמולים – גישת בית המשפט היא, מאז-ומקדם, כי יש לפרשם ברוחב-לב ולא ביד קמוצה, מתוך רצון להיטיב עם הנכה ושלא להקפיד עמו. חוקים אלה ייעודם הוא להיטיב עם הנכה – בענייננו: עם נכי צה"ל – להיטיב ולגמול טוב למי ששירתו את המדינה ונפגעו בעת שירותם ובקשר עם שירותם, ועל דרך זו יפורשו ויוחלו" (דברי השופט המנוח מ' חשין בדנ"א 5343/00 קצין התגמולים נ' אביאן, פ"ד נו(5) 732, 743 (2002)).

10. אשר לתכלית הספציפית של סעיף 77 לחוק הנכים – זו כלל אינה שנויה במחלוקת. ייעודו של סעיף 77 הובהר בדברי ההסבר: "יש שנכה כאמור לעיל נאלץ לפרוש מעבודתו לפני המועד המקובל, ובכך נפגעות זכויותיו הקשורות בפרישה מעבודה. מוצע כי במקרים אלה הוא יהיה זכאי לתוספת

בית משפט השלום בראשון לציון

ע"נ 16-07-15377 ד.כ. ואח' נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

לתגמוליו" (ס"ח התשי"ט, עמ' 276, התשמ"ב עמ' 272). ואמנם, שני הצדדים בהליך שלפנינו תמימי דעים, כי תכליתו של סעיף 77 לחוק הנכים היא להשלים את החסר בזכויותיו הפנסיוניות של הנכה, אשר נאלץ לפרוש מעבודתו לפני גיל הפרישה החוקי.

11. תכלית זו אינה מתייחדת רק למי שפרש מעבודתו לאחר גיל 50 שנים. דומה כי אין מחלוקת על כך שהגריעה מהזכויות הפנסיוניות קיימת גם, ואף ביתר שאת, אצל מי שפרשו לפני גיל 50 שנים. אלה האחרונים, כמו חבריהם שפרשו לאחר גיל 50 (אך לפני גיל הפרישה הסטטוטורי), לא השלימו את כל שנות העבודה הנדרשות כדי לקבל פנסיה מלאה. ממילא, ניתן לסבור כי פרשנות המוציאה מתחולת הסעיף, באופן מוחלט וגורף, את כל קבוצת הפורשים-שלפני-גיל-50, עלולה לעמוד בסתירה לתכליתו הספציפית של ההסדר, ואף יכול שתוביל לכדי הבחנה שרירותית. תוצאה זו מעוררת קושי, בפרט שעה שאינה מתחייבת מלשונן של החוק.

12. טוען המשיב, כי עזיבת מקום עבודה לפני גיל 50 "אינה בגדר 'פרישה מעבודה' במובן המקובל של המילה". בטענה זו משרטט המשיב מעין מדרג של פְּרִישוֹת: פרישה בגיל שנקבע בדין (גיל 67 או גיל סטטוטורי אחר); פרישה "במובן המקובל של המילה" (גיל 50 ואילך); ועזיבה שאיננה "פרישה במובן המקובל" (לפני גיל 50). אלא מאי? אף כי מקובל עלינו שלא כל "עזיבה" של מקום עבודה היא בגדר "פרישה" לצורך הוראת סעיף 77, הרי שהטענה כי "המובן המקובל" של התיבה "פרישה" הוא אך ורק מעל גיל 50 – מוקשית ולא מבוססת. האמנם נכה שמצבו הרפואי כפה עליו את סיום תוחלת חיי העבודה בגיל 48 שנים, תוך קבלת פנסיה מופחתת, אינו בגדר "פורש", לעומת חברו שנפרד ממשלח ידו בגיל מעט מאוחר יותר? אנו מתקשים לקבל הבחנה חדה כזו. כאן המקום לציון, כי המשיב עצמו כתב בהחלטתו נשוא הערעור, שהמערער פרש משירות קבע בשנת 1998.

13. עוד טוען המשיב, כי סעיף 77 לא נועד להקנות זכויות עתידיות. בהקשר זה מעלה המשיב את החשש מפני מצבים שבהם נכה יעזוב (מסיבות כאלה ואחרות) את עבודתו בגיל צעיר, בהסתמך על כך שכאשר יגיע לגיל 50 תעמוד לו הזכות לתגמול פרישה מוקדמת. "פרשנות מעין זו" – כך לדעת המשיב – "מנוגדת לתכלית השיקומית ויש בה אף כדי לנתק את הזיקה הנדרשת בין הפרישה מהעבודה לבין הקביעה הרפואית כי הפרישה היא בשל הנכות המוכרת" (סעיף 23 לסיכומי המשיב).

14. אף טענה זו-האחרונה אין בה כדי לשמוט את הקרקע מתחת לערעור. יתכן, כי ההסדר שנקבע בסעיף 77 לחוק הנכים ראה לנגד עיניו, בראש ובראשונה, נכים שהשתקמו ועבדו למחייתם עד אשר בגרו וחצו את גיל 50, או-אז נאלצו לפרוש מעיסוקם עקב נכותם המוכרת. מנקודת מבט זו, מדובר בהסדר המשלב היבט שיקומי לצד היבט סוציאלי-פנסיוני. אולם, גם אם זהו המקרה הטיפוסי שסעיף 77 בא ליתן לו מענה – אין זה המקרה היחיד. קיימים מקרים חריגים, שבהם ההיבט השיקומי כלל אינו רלוונטי, ואילו פרישה עקב הנכות המוכרת, הכרוכה באובדן זכויות פנסיוניות, יש-גם-יש. סעיף 77 לחוק הנכים, על-פי לשונו, אינו מציב מחסום מפני הכרה בזכאות לתגמול פרישה מוקדמת במקרים

בית משפט השלום בראשון לציון

ע"נ 16-07-15377 ד.כ. ואח' נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

אלה, ותכליתו של הסעיף יוצאת נשכרת. זאת ועוד: במקרים חריגים מסוג זה, גם העובדה שקיים פער-זמנים בין מועד הפרישה לבין מועד תחילת הזכאות אינה שיקול כבד-משקל לשלילת תחולתו של הסעיף. בהקשר זה ראוי להזכיר, כי מי שאמון על הקביעה הרפואית בדבר אובדן כושר העבודה ובדבר הזיקה שבין הפרישה המוקדמת לבין הנכות המוכרת הוא **רופא מטעם המשיב**. בנסיבות אלה, החשש הנרמז בדבר פרישות "וולונטריות" ויצירת תמריץ אנטי-שיקומי נחזה להיות רחוק וספקולטיבי (מה גם שממילא עד גיל 50 הנכה אינו זכאי לקבלת התגמול, כך שפרישתו בגיל צעיר אינה מועילה לו). יתרה מכך, מדובר כאמור בקביעה **רפואית**, שאינה תלויה בהכרח בקיומה של **סמיכות-זמנים** בין הפרישה לבין מועד הבדיקה. לשם המחשה, טלו נכה שפרש כליל מעבודתו בגיל 50, אך לא היה ער להסדר של תגמול פרישה מוקדמת, עד אשר הובא הדבר לידיעתו לאחר חמש שנים. האם הרופא מטעם משרד הביטחון – הנדרש לחוות דעה לגבי התקיימות תנאי הזכאות לפי סעיף 7 לחוק הנכים – ישלח את הנכה מעל פניו בנימוק של היעדר סמיכות זמנים בין הפרישה לבין הקביעה הרפואית? התשובה, כמדומה, ברורה, והמסקנה המתבקשת היא שסמיכות זמנים אינה תנאי-שבלעדיו-אין לבדיקת הזיקה שבין הפרישה המוקדמת ואובדן כושר העבודה לבין הנכות המוכרת.

15. בהקשר זה ראוי להתייחס לפסיקה שאליה מפנה המשיב בסיכומיו: ו"ע (ת"א) 270/04 **רצון נ' משרד הביטחון** (13.12.2004); ו"ע (ראשלי"צ) 477/03 **כהן נ' קצין התגמולים** (12.7.2005). אכן, מפסקי-דין אלה, שבהם נסקרה ההיסטוריה החקיקתית של סעיפים 7ג-7ה לחוק הנכים, אפשר לחלץ אמירות אשר לפיהן התגמול ישולם למי שפרשו מעבודתם לאחר גיל 50. אולם זאת לדעת: הסוגיה שעלתה בפסקי-הדין הנזכרים לא הייתה זו המונחת לפנינו היום. דובר שם בשאלה הנוגעת ל"ברירת הדין" בין סעיף 7 לחוק (שעניינו תגמול נצרך) לבין סעיף 7ד (שעניינו תגמול פרישה מוקדמת). נפסק, כי נכה צה"ל שהגיע לגיל 50 ומקיים את התנאים להכרה כ"נכה נצרך" יהא זכאי לתגמול לפי סעיף 7 – ולא לתגמול פרישה מוקדמת – זאת גם אם קודם לכן היה משוקם ועבד למחייתו עד שנאלץ לפרוש בשל נכותו. "כל נכה, גם נכה שעבד כל חייו והגיע מסיבות כאלה ואחרות בגיל 50 או 55 למצב של נכה נצרך, יקבל את תגמולי הנצרך" – כך נפסק (עניין **רצון הנ"ל**). אולם בענייננו, תגמול נצרך אינו על הפרק, ומנגד מדובר במקרה חריג של נכה שנפגע בתקופת שירות הקבע ושקע בתרדמת ארוכת שנים המאיינת כל אפשרות של שיקום, של השתפרות ושל צבירת זכויות פנסיוניות. הכרה באפשרות להחיל את הסדר תגמול פרישה מוקדמת במקרים יוצאי דופן כאלה – במסגרת הפעלת שיקול דעת אינדיבידואלי – עולה בקנה אחד עם לשונו של הסעיף ועם תכליתו (ונוכח כי פרשנות תכליתית אינה נקבעת אך ורק לפי ההיסטוריה החקיקתית). עוד יודגש, בהמשך לאמור לעיל, כי גישתנו אין בה כדי ליצור חשש ל"פריצת סכרים".

16. סיכומו של דבר, אנו סבורים כי בנסיבות המיוחדות של המקרה, העובדה שהמערער **פרש מעבודתו** – פרישה שפנסיה בצדה – לפני גיל 50, אינה מאיינת את זכותו לתגמול פרישה מוקדמת. נשוב ונזכיר, כי אין מחלוקת על כך שהמערער כיום מעל גיל 50, משולל לחלוטין מסוגלות לעבודה כלשהי, נכותו +100 והוא נתון בתרדמת. המשיב אינו חולק על כך שהפנסיה של המערער נגרעה עקב

בית משפט השלום בראשון לציון

ע"נ 15377-07-16 ד.ב. ואח' נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

פרישתו המוקדמת – על כל פנים לא נטען אחרת – ונזכיר כי זה לב-ליבו של הסעיף, לאמור: השבת זכויות הפנסיה האבודות.

17. אנו מקבלים אפוא את הערעור, ומורים על החזרת עניינו של המערער לעיונו של המשיב, על-מנת שישלים את הבדיקה הכלכלית וייתן החלטה חדשה בהתאם. בהתחשב במכלול נסיבות העניין, לרבות ההליך "המקוצר" שהתנהל לפנינו, ובשים לב לסוגיה המשפטית-הפרשנית, ראינו לפסוק לחובת המשיב הוצאות בשיעור מתוך של 3,000 ₪.

פסק הדין ישוגר לצדדים. פרסום פסק-הדין אפשרי אך ורק ללא פרטים מזהים.

ניתן היום, ח' תשרי תשע"ח, 28 ספטמבר 2017, בהעדר הצדדים.

עו"ד נחמיה גורל
חבר

ד"ר חנינא קכל
חבר

השופט ד"ר גיא שני
אב"ד

ד"ר גיא שני, שופט